

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 10 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIII.

V Ljubljani, 12. oktobra 1900.

List 41.

Ave regina coelorum . . . Zdrava rajska cesarica.

Zdrava rajska cesarica,
Božjih dubov vlastelica,
Slava loza, slava vrata,
Z istih sveti luč nam zlata.
Ráduj slavna se devica,
Najkrasnejša lepotica.
Zdrávtvuj dika na prestoli
Ino Krista za nas moli.

Matvej Andrejevič.

GOVOR

ob 1. slovesnem zborovanju II. slov. katoliškega shoda v Ljubljani, dne 11. meseca septembra svetega leta 1900.

(Govoril in priobčil dr. Mihael Napotnik, knežskof Lavantinski*.)

Hvaljen bodi Jesus Kristus,
ki živi, kraljuje, gospoduje!
Amen na veke!

Prevzvišeni gospod pokrovitelj!
Premilostljivi gospod škof! Vaša ekscelenca, preblagorodni gosp. dež. predsednik! Veleblagorodni gospod dež. glavar! Blagorodni gosp. predsednik! Mnogočislani zborovalci!

Vse hvale in pohvale vredni pripravljalni odbor me je s svojim cenjenim dopisom od dne

*) Opomba. Spodobna zahvala bodi »Slovincu«, ki je dne 17. septembra 1900 v številki 212 objavil predstoječi govor po stenografskem zapisniku. Vsled tega je pa umevno, da so se v naglosti storjene pomote stenografskega zapisnika vrinile v ponatisek.

21. meseca sušca tekočega leta prijazno povabil, da bi se naj udeleževal tudi drugega slovenskega katoliškega shoda, kakor sem se prvega, ki je obrodil toliko zlatega sadu.

Visoki pokrovitelj sedajnega sijajnega shoda, presvetli in premilostni gospod knežskof Ljubljanski, pa so me s precenjenim svojim pismom od dne 7. t. m. dobrotno povabili, da bi naj pri prvi slovesni seji spregovoril besedo o krščanskem življenju, o katerem bodo krasne resolucije v potrditev predložene temu slavnemu shodu.

Prav močno sem se bal, da ne bom mogel ustreči blagi in dragi mi želji, ker mi je nepopisen trud prizadelo praznovanje škofijske sinode, ki se je vršila od tretjega pa do sedmega dne tekočega meseca in je bila tudi posvečena in priporočena Kristusu Bogu-človeku, nesmrtnemu kralju kraljev in vsemogočnemu Gospodu gospodujočih. Slab in utrujen sicer, pa vendar vesel sem prihitel na ta pomembni in odločilni shod, ki bi naj oživil in pomnožil krščanski pogum, bi naj vzbudil in okrepčal katoliško zavest, pa bi naj Slovincem določil vodilna načela, bi jim naj odkazal smer za nadaljnje blagonosno delovanje.

O krščanskem življenju torej bi naj govoril? Pa bodi, in zgodi se božjemu Vzveličarju v počestčenje in slovenskemu ljudstvu v posvečenje! Krščansko življenje, kaj pomeni ta izraz? Glavni naglas počiva na prvi

Zatorej bodi govor tukaj priobčen po rokopisu. Zavoljo počelo odmerjenega časa so bili posamezni navedki zlasti iz svetega Pisma okrajšani pri govorjenju. Ali zdaj ni vzroka, da bi se ne tiskali, kakor stoje v rokopisu.

besedi, ki prihaja od blaženega imena kristijan in to od presvetega imena Kristus. Kristijan pomenja toliko, kolikor učenec in nasledovalec ali posnemovalec Kristusov. Kdor pa hoče biti zvest učenec in vesten nasledovalec Kristusov, mora verovati nauke in posnemati vzglede svojega božjega Učenika — in ravno v tem korenini krščansko življenje.

Prečislani zborovalci!

Katoliški kristijan kaže pred vsim, da je vreden učenec Kristusov, ako zasebno in javno spoznava vero Kristusovo, ako po njej čednostno živi, v njej opravlja dobra, pred Bogom zaslužna dela. Pravi kristijan nad vse čišla in ceni, nad vse povzdiga in poveljuje vero Kristusovo, to nebeško luč, ki kaže mu Boga, njegov edino pravi cilj in konec, kaže mu pot do tega najvišjega namena, pa mu kaže in ponuja pomočke po tem potu stanovitno hoditi in ga srečno dohoditi. Nadnaravni dar božji svete vere katoličan više ceni, kakor celo da je ustvarjen, ker ve, da so pagani tudi ustvarjeni, ali vzveličati se ne morejo brez vere. Brez vere je nemogoče Bogu dopasti, uči glasoviti učitelj narodov, zakaj kdor hoče k Bogu pristopiti, mora verovati, da je in da je tistim, ki ga iščejo, plačevalec. (Hebr. 11, 6).

Pravi katoliški kristijan veruje vse od Boga razedete resnice, trdno prepričan, da ne more večna resnica in neskončna modrost se zmotiti in tudi ne premotiti. On više čišla en verski člen, kakor vse svoje duševne pridobitve, v katerih se lahko nahaja še vedno zmota in prevara, v katoliško-krščanski veri pa nikakor ne. Vrl katoličan pripoznava neizmerno dobroto svete vere, za katero na kolenih klečeč zahvalja neprestano vsedobrega Boga, pa ga slavi neprenehoma za srečo čez vso srečo, da je rojen od krščanskih starišev, da je krščen, vzgojen in že odrastel in osivel v edinovzveličalni sveti veri katoliški. Zato pa tudi živi iz te vere, očitno jo priča, zagovarja in širi. Veren katoliški kristijan opravlja zvesto vsakdanje molitve, prejema pogosto zakramente, posvečuje vestno nedelje in praznike, rad se spominja v molitvah svojih ljubih rajnih, pospešuje odpustkov polne družbe in bratovščine, bere dobre knjige in spise, naroča in podpira dobre liste in časopise.

O srečen in trikrat srečen narod, ki si je ohranil najdražji zaklad: sveto krščansko

katoliško vero! Ta mu je močna in nepremična podlaga časno in večno srečnega obstanka. Ona ga dela čilega in čvrstega, čednostnega in krepostnega, in s tem neumrljivega. O lepota in krasota slovenske dežele! Ali ta lepota ni divota slovenskih goric in vrtov, njiv in livad, trat ter travnikov in senožet, temveč to je lepota in divota pobožnega slovenskega ljudstva. O moč slovenskega naroda! Ali ta sila in veličina ni v skalah in pečinah, ni v gorah in gričih, marveč to je skalnata vernost slovenskega ljudstva. Zakaj vse, kar je rojeno iz Boga, piše prvak evangelistov, premaga svet; in to je zmaga, ki premaga svet, naša vera. Kdo je pa, ki premaga svet, kakor kdor veruje, da je Jezus Sin božji . . . Kdor veruje v Sina božjega, ima pričevanje božje vsebi. Kdor ne veruje Sinu, ga stori lažnika, ker ne veruje pričevanju, s katerim je Bog pričal o svojem Sinu. In to je pričevanje, da nam je Bog dal večno življenje, in to življenje je v njegovem Sinu. Kdor ima Sinu, ima življenje. (I. Jan. 5, 4. 5. 10—12).

O nedomerni vrednosti in nedosežni prednosti svete vere je prelepo pesen zapel izvoljeni apostol Pavel v enajstem in deloma tudi v dvanajstem poglavju svojega divotnega lista do Hebrejcev. Veličastni svoj slavospjev končuje od svetega Duha navdahnjeni blagovestnik z vsklikom: Vrzimo torej tudi mi, ki imamo tako silo prič krog sebe, vrzimo raz se vsako breme in vsak greh, ki nas lahko obda, ter bijmo v stanovitnosti naloženo si borbo. Oziraje se na začetnika in izpolnjevalca vere, Jezusa, ki je za namenjeno mu veselje križ pretrpel, ne meneč se za sramoto, in je sedel na desnico božjega prestola. Spominjajte se njega, ki je od grešnikov toliko postal nasprotovanja proti sebi, da ne omagate, pešajoč v svojih dušah. Niste še se do krvi ustavljali v boju z grehom. (Hebr. 12, 1—4).

Ker je sveta vera neprecenljive vrednosti, ostanimo vsi brez razločka globoko- in delalno- verni kristijani! Vernost vzgaja kremenite značaje, brez vernosti vzraste človek brez stalnega prepričanja, brez jeklenega značaja, brez moralne moči. Nesrečneži, ki ne spoštujejo svete vere in ne žive po njej, ki jo še zaničujejo in

druga veroizpovedanja hvalijo, ti se bodo ke-sali, ko bode prepozno. Kdor želi sebi in svojim dobro, naj nikar ne odobrava tega početja, ki je podobno palestincem, kateri so videli zvezdo in slišali, kaj pomenja, ali vendar niso šli z modrimi molit Kristusa, in so še drugim branili s svojim slabim vzgledom ter z očitnim nasprotnim govorjenjem: podobno je judom, ki so slišali Jezusa, videli so njegova dela in so občudovali njegove čudeže, pa mu vendar niso verovali, mnogoveč še sovražili, preganjali in naposled še križali so ga.

Danes so se tukaj zbrani Slovenci javno pokazali kot katoličanje v javnem življenju. Dal Bog, da so vsi vedno edini v veri Kristovi, in obstoj jim je zagotovljen in zjamčen!

Krščansko vero, iz katere živi pravičnej, varuje čisto in jo neizpremenjeno hrani sveta katoliška cerkev, katero je ustanovil kot svoje kraljestvo na zemlji Jezus Kristus. In zato je katoliški kristijan zvesto vdan sveti cerkvi, tej božji napravi, vedno se naslanja na ta steber resnice, ljubi nebeški zavod, v katerem mu nezmotno razlagajo vero ter mu delijo sredstva, da po tej veri živi, da se više in više povzdiga v krščanski popolnosti, in se tako večno vzveliča.

Dober katoliški kristijan rad in natanko izpolnjuje cerkvene zapovedi, ker ve in zna, da cerkev vodi pri postavitvi tisti Gospod, kateri je dal na gori Sinaj Mozesu deset zapovedi za izraelsko ljudstvo. Vrl katoliški kristijan spoštuje cerkev kot svojo mater, brani jo zoper sovražne napade in navale; on čuti s cerkvijo, veseli se in žaluje ž njo, trpi in se proslavlja ž njo. O sreča nad srečo, da so ljubili Slovenci doslej Boga kot svojega Očeta in cerkev kot svojo mater! S cerkvijo vred so stali na nepremakljivi in nepremagljivi skali. In kako bodi v prihodnje?

Slavni apostol Pavel je na adrumeški ladiji potoval iz Palestine na Laško, da se v Rimu zagovarja pred cesarjem Neronom. Pri otoku Meliti je ladijo zadela tako strahovita vihra, da je bilo vseh dvestošestinsedemdeset potovalcev v nevarnosti, izgubiti življenje. Neustrašeni apostol je stopil v sredo med preplašene tovariše, rekoč: Možje, ne hodite z ladije, in vsi boste oteti! Ko je pa nevihta le huje in huje besnela, hoteli so že nekateri zapustiti ladijo in v morje poskakati, da bi se plavajoč rešili na kopno. Pogumni Pavel stopi iznova med sotovariše, veleč: Možje, ne hodite z ladije, in vsi boste rešeni, sicer ste pa izgubljeni! In res, ladija je obtičala na skali in popotniki so bili vsi rešeni!

Ne hodite z ladije, kličem in vevam v Pavlovem imenu tudi jaz danes vsem ljubim Slovincem, in oteti boste vsi! Ta rešilna ladija je sveta katoliška cerkev, katero vodi varno Jezus Kristus in goni mirno sveti Duh. Na tej ladiji se varno in mirno vozimo po penečem morju svojega pozemeljskega življenja in na njej prispejemo srečno v pristanišče nebeškega miru. Da, zborovalci predragi, ne hodimo s te ladije, ne zapuščajmo svete cerkve, v njej najdemo varno zavetje pred vsemi valovi, ki nam žugajo s časnim poginom in nam pretijo z večno pogubo!

Pa hitimo dalje. Kdor krščanski živi, spoštuje cerkveno oblast. Vdan je pokorno svetemu očetu rimskemu papežu, ki zdaj slavno vlada vesoljno cerkev in je po previdnosti božji Leon XIII., najjasnejša luč na obzorju svete cerkve, najsijajnejša prikazen na koncu devetnajstega in ob pričetku dvajsetega stoletja. Kdo bi ne ljubil, ne spoštoval in ne poslušal Leona Velikega, ki s svojimi izredno krasnimi okrožnicami razganja zmote in temote nevarno viharnege časa, in pojasnjuje ž njimi najtežja in najzamotanejša vprašanja naše dobe? In vrh tega, kako pristréno ljubi vidni vrhovni poglavar svete cerkve vsa ljudstva in vse narode! Prečislani skupščinarji, vi gotovo prav dobro poznate znamenito okrožnico Grande munus z dne 30. septembra 1880 in poznate okrožnico, morebiti najmilejšo vseh okrožnic, Praeclarae manifestationes od dne 20. junija 1894, poslano vsem vladarjem in vsem narodom. Pastir pastirjev izpodbuja v tem premilem pismu narode, ki se nahajajo v zmoti, da bi naj pristopili h katoliški cerkvi ter okušali njenih milostij; naglašá izredne dobrote, ki bi došle ljudstvom, ako bi se zedinila v edinosti vere. Ko se pozivlja Kristusov namestnik in Petrov naslednik do slovanskih narodov, opominja jih ljubeznivo rekoč: Tudi vas vabi in kliče sveta cerkev neprenehoma v svoje naročje v prospeh vašega vzveličanja, vašega časnega blagostanja in vaše veličine.

Kakor pa se verni kristijan krepko oklepa rimskega papeža, enako zvesto se drži svojega od božje previdnosti mu postavljenega nadpastirja, ki vlada škofijo, svojo cerkev, in je v tesni zvezi s središčem krščanske edinosti, z večnim Rimom. Katoliški kristijan spoštuje in ljubi, posluša in podpira svojega škofa, moli zanj ter mu po svojih močeh lajša težavno in odgovornostno službo apostolsko. Enako pa časti in čisla tudi duhovnike, kot služabnike Kristusove

in kot delilce božjih skrivnostij. (I. Kor. 4, 1). V tem spoštovanju in čiščenju ga ne moti nepopolnost ali slabost in grešnost duhovnikova. Dobro namreč ve, da je cerkev božja ustanova za grešne ljudi, da pa je vodjena od ljudi, ki so podvrženi človeškim slabostim in nepopolnostim, katerih pa nihče globokeje ne obžaluje kakor cerkev sama. Milostljivi Gospod, dejal mi je nedavno neki kmetič, ko bi jaz tako živel, kakor me učijo najzadnji mašnik, vem, da bi se vzveličal!

Katoliški kristijan spoštuje nadalje posvetno oblast, ravna joč se po nauku Kristusovem: Dajte cesarju, kar je cesarjevega (Mat. 22, 21), izpolnujoč opominj Petrov: Boga se bojte, kralja častite (I. Petr. 2, 16), in slušajoč nauk Pavlov: Vsak človek bodi višji oblasti podložen, ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga, ktere pa so, postavljene so od Boga. Kdor se torej oblasti ustavlja, ustavlja se božji volji. Kateri se pa ustavljajo, sami sebi pogubljenje nakopavajo. (Rimlj. 13, 1—3).

Pred vsim spoštuje in ljubi vsega spoštovanja in vse ljubezni vrednega cesarja, ki že skoraj dvainpetdeset let modro in krepko vlada staročastito državo avstrijsko, in ki po vsem omikanem svetu sluje po svojih sijajnih čednostih, kakor so med ostalimi: očetovska ljubezen, pravičnost, radodarnost, usmiljenost, ljudomilost.

Katoliški kristijan želi in pospešuje svoji avstrijski domovini srečo in blagostanje, moč in ugled in veličino.

(Konec prihodnjič.)

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XII.

Preddvor.

Podružnice.

1. Srednja Bela.

Cerkveni zavetnik sv. Egidij je bil rojen v Atenah na Grškem, prišel v svoji mladosti na Francosko ter prebival kot puščavnik v okolici, kjer se izteka reka Rodana v sredozemsko morje. Tu zbere več tovarišev, sezida samostan in živi med njimi kot duhovni oče (opat) v delu in molitvi. Umrl je okrog l. 700, truplo počiva v mestu Toulouse, godu se spominjamo 1. septembra. Ko so dobili Franki našo deželo v svojo oblast (788), vdomačil se je tudi njihov svetnik med Slovenci, ki ga poznajo z

imenom sv. Tilen. Ker mu je bila privajena košuta zvesta spremljevalka, vpodobljajo ga v njeni družbi.

Pravijo, da so se razprostirali nekedaj v vsem okraju Srednje Bele veliki gozdi in da je stala na mestu sedanje cerkve kapelica bližnjih graščakov z Brda. Zelo verojetno, saj je še dandanes dosti gozdov v bližini. Nekedaj je bila cerkev tako zapuščena, da je ukazal Chrön-ov naslednik škof Rajnald Scarlichi veliki oltar nov narediti, oltar sv. Ahacija v ladiji in onega pred vratmi pa kar podreti (1631). Toda soseska je oskrbela raje vse tri nove, in škof Oton grof Buchheim*) je posvetil velikega 26. junija 1650. Pač so podrli oltar pred vratmi, toda postavili so mesto njega še enega nasproti sv. Ahaciju in ga posvetili Materi božji. Svetišče je ohranilo gotski slog, sklepnika rebrom nosita dve plemenitaški doprsni podobi. Sedanji veliki oltar je bil nov 1888, stranska dva imata značaj barok-sloga, oni sv. Ahacija z letnico 1645, oni Matere božje z letnico 1667. Nad ladijo se je raztegoval do 1856 raven strop z vdelanimi lesenimi tablicami. Takrat ga je dal župnik Andrej Kržišnik (1835—1868) odstraniti radi trohnelosti in namestiti z obokom. Okoli cerkve je pokopališče. — Na Srednji Beli je bil rojen leta 1831 pesnik Matija Valjavec (Kračmanov).

Zvonovi pojó v tercsektakordu z glasovi fis—a—ā = 1. 3. 6. V premeru imajo 98:85:76 cm.

Veliki z napisom: JOHANN CHRISTIAN RISER HAT MICH GEGOSSEN ZU CRAINBURG ANNO 1755. Krist na križu, sv. Ana, Marijino oznanjenje, sv. Ivan Krstnik. Premer 98 cm je za glas fis premajhen. O zvonarju Riser glej župnijo Kranj stran 25

Srednji iz zvonarne Ivan Jakob Samassove 1801. Križ, Marija rožnivenška, sv. Katarina s kolesom Teža 570 funtov!

Mali je istega zvonarja in istega leta (1755) kakor veliki. Kinča ga čvetero podob: Mati božja kot kraljica z žezlom v roki, sv. Sebastijan, sv. Valentin, sv. Jurij.

2. Breg.

Bližnja soseda župnijski cerkvi je podružnica sv. Leonarda na Bregu, stoječa ob južnem koncu preddvorskega polja blizu vode Kokre. Ob času občnega ponemčevanja so prekrstili vas v „Raandorf“, ime, katerega se še dandanes trdovratno drži posvetna in celo duhovska oblast, a ljudstvo ga — hvala Bogu — ne pozna več.

*) Buchheim je še v polni meri čutil razdejanje, ki je zadelo škofijo v luteranski dobi, zato mu stališče ni bilo posebno prijetno. Čakala ga je izvršitev mnogih določeb, katere sta izdala njegova prednika Chrön in Rajnald. Uvidel je, da toliko starih ran ni mogoče h kratu zaceliti, zato si je prevzel geslo: »Tempora tempore tempera,« ki pomenja: »Času pustimo čas« ali: »Tudi počasi se daleč pride.«

Cerkev ima prav tisto znamenito starinsko obliko kakor ona sv. Nikolaja nad Mačami, samo nekoliko večja je. V gotskem svetišču ste dve okni enakega sloga, ki vzbujate pozor zaradi starih slik na steklu. Razni agentje so za-nje ponujali že lepih stotakov, a k sreči vendarle niso preslepili vrlih Brežanov. V naši škofiji se je ohranilo minimalno število steklenih slikanih oken. Zato naj popišemo te dve natančneje, saj ste poleg fresk nad Mačami najvažnejša spomenika iz preteklosti častite preddvorske župnije. Dolžina jim je 1.40 m, širjavnost pa 29 cm. Na oknu evangeljske strani so naslikani: Jezus, Marija, sv. Ana, spodaj sv. Katarina in sv. Doroteja s košarico cvetic*). Na oknu listne strani: Izveličar viseč na križu zelene barve, ob križu Marija in sv. Ivan, spodaj sv. Barbara in sv. Margareta s priklenjenim zmajem. Strokovno oceno teh slik priporočamo društvu krščanske umetnosti v Ljubljani.

Veliki oltar sv. Leonarda (o svetniku glej Jama v župniji Mavčiče) je bil nov 1877. Mnogo starejša sta stranska dva sv. Ane in sv. Hieronima, delana v barok-slogu 17. stoletija. Takrat je vladala neka vihrava domišljija, ki se je kazala v kiparstvu kot ekstravaganca z obilnim izrezljevanjem, bogatimi okraski, zvitimi stebri, razdeljenimi črtami, mnogoštevilnimi angeljskimi glavami i. dr. Taka dela se zdijo sicer fantaziji lepa zaradi bujnega nakitja in tehniške dovršenosti, toda razumu ne ugajajo, ker so preobložena, prenapolnjena. — Omeniti moramo še lesenega ravnega stropa v ladiji, ki je razdeljen v $9 \times 7 = 63$ kvadratiških polj po vzorcu:

Zvonovi so s toniko, malo terco in kvarto hes—des—es = 1, 3, 4. Premer jim je 80 : 73 : 66 cm.

Veliki zvon je vtil Ivan Jakob Samassa leta 1778 Križ Marija kraljica, svetnik z vrvijsko okoli pasa. Nad podobami čitamo napis: A FULGURE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE. (Treska in hudega vremena reši nas Gospod). Ta izrek beremo v 18. veku na mnogih zvonovih. Gotovo ste zudevale strela in toča pogostokrat hiše in polje. Prve nas varujejo strelvodni in tudi zoper točo so izumili neki pripomoček. Toda v božjih rokah smo še vedno, kakor so bili naši predniki, ki so imeli posebno zupanje, da jim odganja blagoslovljeni zvon — prav za prav molitev med zvonjenjem — elementarne nesreče. Hvalevredna navada, da se ob nevihti na

* Zadnji dve mučenki imate v svojem trpljenju za krščansko vero neko sorodnost med seboj. Sv. Katarina je bila obglavljena krog 307 na Egipskem, sv. Doroteja nekaj let poprej (288) v Cezareji Košarica s cveticami, katero ima v roki, nas spominja legende, da jej je angelj v dan njene smrti v najhujšem zimskem času prinesel duhtečih rož.

poziv zvona moli za odvrnjenje hude ure, se je ohranila do sedaj. Ker se je ponesrečil že kak cerkvenik pri tem opravku, ni svetovati zvoniti dolgo časa.

Srednji iz zvonarne Anton Samassove 1846 s težo 379 funtov. Križ, sv. Mihael, sv. Anton Padovan.

Mali s podobami: Križ, Marija z Jezusom v naročju, sv. Nikolaj Pod krono je napis: ✚ PER SIGNUM CRUCIS DE INIMICIS NOSTRIS LIBERA NOS DEUS NOSTER. (V znamenju križa reši nas naših sovražnikov naš Bog). Ob krilu: CASPARUS FRANCHI ME FUDIT LABACI ANNO 1724 (Gašpar Franchi me je vtil v Ljubljani leta 1724).

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje prihodnjič.)

Ugovori in odgovori.

Francosko napisal Abbé de Ségur.

(Dalje.)

XXVI.

Čemu klicati na pomoč Blažene Device in svetnikov? Kako nas morejo ti slišati?

Odgovor: Kako pa je to, dragi prijatelj, da ti mene slišiš?

„Kako? Z ušesi“ — praviš.

To že vem, a po tem ne vprašam, ampak vprašam te le, kako me moreš slišati z ušesi? Govorim z ustnicami, te prouzročajo nekako gibanje zraka, ta zrak prehaja v tvoje uho do koščice, ki je obdana s koščico, do bobenčka, kakor pravimo — in ti slišiš, kar govorim. Kako se to zgodi? Kaka zveza je pač med onim malim zračnim udarcem na bobenček in med mojimi mislimi, da izve o njih tvoja duša? Ako bi ne bili temu priča vsak dan, gotovo bi ne verovali, a izvestno je tako.

No, kadar mi razjasniš, kako je to, da ti, ki si par korakov od mene oddaljen, mene slišiš in na neki način stopiš z menoj v duševno zvezo, ako ti kaj povem, tedaj ti hočem tudi jaz raztolmačiti, kako Bl. Devica in vsi svetniki slišijo moje prošnje.

Isti Bog, ki prouzroči, da ti mene slišiš, prouzroči tudi da me svetniki slišijo, kadar je kličem na pomoč. Kako to Bog stori, ne maram vedeti, a gotovo vem, da je tako.

Njej, ki je kraljica nebes in zemlje, ki jo je povzdignil nad vse stvari in si jo izbral na čudovit način za svojo Mater, njej, ki jo je dal nam za mater, priprošnjico in zaščitnico, njej, Preblaženi Devici je dodelil, da sliši prošnje in potrebe svojih otrok, ki se zatekajo v njeno materinsko naročje. Mater Marijo on vedno posluša, ker jo bolj ljubi nego vse druge stvari. Po njej dohaja On ki nam, prav kakor je prišel na dan svojega včlovečenja. Na najgotovjši način pridemo k Jezusu, ako se priporočamo priprošnji in zaščiti Blažene Device Marije Po Mariji k Jezusu!

Ona zakriva našo nevrednost in našo nepopolnost. Vse to vem, in to mi je dovolj. Nič ni sladkejšega, nič ljubkejšega in tolažilnejšega nego ljubiti presveto Devico, njej se izročiti, njo v tugi klicati na

pomoč. Zakaj, ako njo častimo in kličemo na pomoč, gotovo naredi iz nas dobre, čiste in ponižne kristijane, navduši nas za molitev in našo dušo napolni z mirom in nebeško radostjo.

Vem, ako ljubim Bl. Devico in jej služim, posnemam le — dasi nepopolno, samega Jezusa Krista; saj je jo ljubil in jej služil kedaj na zemlji.

On je prvi ljubil svojo sveto in dobro Mater bolj nego vse druge stvari. On jej je prvi služil s svojimi rokami; prvi jej je izkazoval največjo čast in najpopolnejšo pokorščino.

Na večer pred svojo smrtjo je rekel: „Dal sem vam izgled, da tudi vi tako storite, kakor sem jaz storil.“ (Ivan 13, 15.) Potemtakem je moja sveta dolžnost, da ljubim sveto Devico Marijo. Le to mi je žal, da nimam v sebi srca Jezusovega, da bi Mater Božjo tako mogel ljubiti, kakor bi jo moral ljubiti.

Kar sem uprav sedaj govoril o Bl. Devici Mariji, velja razmerno tudi o svetnikih. Svetniki niso to, kar je Mati Božja, a so pa božji ljubljenci, božji zvesti otroci.

Ako torej kličemo svetnike na pomoč da bi za nas pri Bogu prosili, tedaj delamo to čisto naravno, prav tako, kakor bi prosil nepokoren sin svojega pametnejšega brata, da pomiri razžaljenega očeta. Ta drugi brat bi dosegel, kar bi prvemu ne bilo moč.

Tu ni mesto, da bi razpravljali o češčenju Bl. Device in svetnikov, a nečesa hočem vendar le omeniti. Sovraštvo proti češčenju Matere Božje in svetnikov je splošen znak vsem verskim zmotam. Kdor zapusti Marijo, zapusti kmalu tudi Jezusa, nihče se še ni poboljšal, kdor je zanemarjal Marijino češčenje.

V resnici pa moramo pomilovati one, ki ne poznajo in ne ljubijo svoje Matere, ki nočejo priznati one, katero si je Jezus Krist izvolil in jo ljubil. Saj jo je tako na tesno zedinil s svojim včlovečenjem, z jasicami, s svojim detinstvom, svojo skrito mladostjo, s svojim javnim življenjem, s svojim trpljenjem in našim odrešenjem, njo, ki je tudi v nebesih deležna pred vsemi njegove slave in njegovega gospodstva. Torej ubogi protestantje!

Oni, ki Marije ne časte, morali bi osupniti, ako bi pogledali nazaj v krščanska stoletja. Ta jih obsojajo, saj dokazujejo resničnost Marijinega prerokovanja: Odsehal me bodo srečno imenovali vsi narodi! Ali je katero stoletje, v katerem bi se Marija ne bila častila?

Katoliški narodi kar tekmujejo: kakor v češčenju Sinu Božjega, tako tudi v češčenju Matere Božje. Nikjer ne nahajamo Krista osamljenega kakor so ga ugledati hoteli Marijini nasprotniki. Vselej zvezan z Marijo nam stopa pred oči Krist tak, kakoršen se je kazal prerokom; kakoršen se nam javi v evangelju, rojen iz Marije Device kot dete, ki je počivalo pod njenim srcem in potem na njenem naročju; Krist, ki je trideset let izpolnoval vse dolžnosti najposlušnejšega sinu do svoje matere; umirajoč na križu vpricho nje; na križu viseč in kako ga ona mrtvega še sprejme v svoje materinsko naročje, predno ga v grob polože.

O, le naj se ti sinovi brez matere, ti otroci brez srca, ti zaničevalci Device Marije, ti tujeverci, naj se le ozro nazaj v starodavno preteklost — potem bodo pa drugače govorili o Mariji.

Med vsemi veleumi, od sv. Petra do Leva XIII. od sv. Ignacija, Ireneja, Epifanija, Cirila, Ambroža, Avgušтина do današnjega dne ne bodo našli nikogar, da bi ne bil slavil Marije. Nobenega slavnega moža ni v znanstvu, ne v slovstvu, ne v lepih umetnostih, da bi ne bil vsaj nekoliko pripomogel k Marijini slavi.

Ali naj mi ostanemo mrzli kljubu toliki ljubezni, ki se izkazuje Mariji? Kdaj se nam bodo odprle oči? Ali ne uvidimo naposled, da je samo ona cerkev prava, v kateri se Mati Božja tako po otročje ljubi in tako veličastno slavi. Da — v veliki rodbini sv. cerkve in v naših malih rodbinah po hišah — povsod: Jezus, Marija in Jožef!

A M.

(Dalje pride.)

Sv. rožni venec.

Ker je prva nedelja tega meseca „rožnivenška“ nedelja in ker je ves tekoči mesec posvečen Materi božji rožnivenški — zdi se nam koristno, da izpregovorimo nekoliko o sv. rožnem vencu in damo par praktičnih podatkov, kako naj bi verniki (zlasti naše prosto ljudstvo) sv. rožni venec molili.

Ponekod na kmetih je navada, da izpuščajo pred sv. rožnim vencem dotične tri Česčenasimarije: „Kateri nam oživi . . .“ i. dr. To ni dobro. Od sv. cerkve so predpisane in v katekizmu stoje. Naj bi se jih verni Slovenci polagoma navadili!

Nekateri dotičnih skrivnosti po vsaki Česčenamariji ne izgovarjajo prav. Molijo: „Kateri si od mrtvih vstal . . . kateri si v nebesa šel . . . kateri si sv. Duha poslal . . .“ i. dr. Tudi to ni prav. V katekizmu stoji: „Kateri je od mrtvih vstal . . . kateri je v nebesa šel . . . kateri je sv. Duha poslal . . .“ i. dr. Tako se mora moliti in samo tako je prav. Razlog, zakaj tako, je mej drugim ta, ker se dotične skrivnosti naslanjajo neposredno na prejšnjo Česčenomarijo. Tam pravimo proti koncu „ . . . blažena si med ženami in blažen je sad Tvojega telesa: Jezus“ in sv. cerkev hoče reči: „Tisti Jezus, kateri je od mrtvih vstal . . . kateri je v nebesa šel . . .“ i. dr. — tisti Jezus, o Marija, tisti sad Tvojega telesa je blažen.“ Cerkev tukaj ogovarja in blagruje Marijo, spominjajoč nas njenega božjega sina. Zato tudi mi, kadar molimo rožni venec, ogovarjamo Marijo in ji recimo: „Kateri je . . .“ i. dr.

Prav tako tudi pri zadnji desetki, ki jo darujemo dušam v vicah, govorimo še vedno z Marijo in si mislimo: „Zato, o Marija, ker si blažena med ženami, ker je blažen sad Tvojega Telesa; zato o Marija: „Usmili se duš v vicah! Pravilno je torej le tako, ne pa kakor molijo nekateri: „Bog se usmili duš v vicah . . .“ in še drugače.

Hvalevredna navada je tudi, da po

kmetih, ker so trudni in nimajo časa moliti po sv. rožnem vencu še litanij, da molijo nekaj očenašev v razne namene, raznim svetnikom v čast. To je lepo. Le v enem oziru tukaj za ta slučaj se mi zdi, da ne molijo pravilno. Drugo je namreč moliti za duše v vicah, drugo pa svetnikom v čast. Svetniki so že deležni časti; duše v vicah je še niso. Zato je pač pravilno, ako rečemo pred očenašem n. pr.: „V čast sv. Martinu; v čast Materi Božji . . .“ a ni pravilno, če pravimo tudi: „V čast dušam v vicah.“ In vendar se sliši po nekaterih hišah tudi tako moliti. Naj bi se odvadili tega!

Za sedaj naj zadostuje toliko. Kako naj bi ljudje sv. rožni venec dobro in s pridom molili, o tem morebiti prihodnjič. P. P.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec oktober 1900.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen:

12.) **Sv. Maksimilijan.** Slovenci, Avstrijski škofje. Pomoč v hudih denarnih stiskah. Verne duše v vibah.

13.) **Sv. Edvard.** Anglija in njene naselbine. Edinost med katoliškimi narodi. Svetna gosposka in uradniki.

14.) **Praznik Marijinega materinstva.** Zaupanje do Marije. Marijine družbe za moške. Materin blagoslov.

15.) **Sv. Terezija.** Karmeličanke. Krščansko duhovno življenje. Pomnožitev misijonarjev.

16.) **Sv. Gal.** Katoliška cerkev v Švici. Težavne dušno-pastirske zadeve. Poklic.

17.) **Sv. Hedvika.** Krščanske vladarske hise. Katoliški poslanci. Poboljšanje lahkomišelnih mladih ljudi.

18.) **Sv. Luka.** Naše domače društvo za krščansko umetnost. Oživiljenje krščanske umetnosti. Vzgoja osirotelih otrok. Živčno bolni. N.

Listek.

Časniški osebni napadi so vselej izvor nekrščanskega mišljenja, prinašaj jih potem takozvan liberalen ali takozvan konservativen list. — Na Reki pa so pretečeni mesec sklenili razni prodajalci raznih novin — da ne prevzamejo več listov, ki si ne oprekajo drug drugemu stvarno; ampak napadajo samo osebe. Nam niso znani niti vzroki, niti nagibi k temu sklepu; a odobrujemo ga polno dušo. — Da bi pri nas na Slovenskem, sosebno še na Kranjskem, ob naših časnikih raznih barv izvajal se kak podoben sklep, v koliko bi pridobil naš narodni čut; v koliko bi pridobilo spoštovanje našega bitija na zunaj; v koliko bi postali bolj kristijanji. Zato prisrčno pozdravljamo ta tu navedeni pojav: edino pravilen v smislu naše svete vere.

Katoliška cerkev v Avstriji šteje 24 245.000 duš, kojih je 21,803.000 latinskega obreda, 3,245 000 pa grškega in armenskega obreda. Škofij je 30 latinskih, 3 grške in 1 armenska. Župnij 9.132, od kojih pripada 1.974 grškemu in armenskemu obredu. Vseh duhovnikov je 16 752, med temi 2.153 grško zjedinenih. Tekom zadnjih 7 let so se zlasti redovi povzdignili. L 1893 je bilo 479 moških samostanov s 7.698 redovniki, a l. 1899 je bilo 511 samostanov z 9.139 redovniki. Veliko bolj pa so se ženske kongregacije pomnožile, sedaj je 1440 hiš z 19.327 sestrami, dočim je bilo l. 1893 le 13 701 sestra. Med 9139 redovniki je 5132 duhovnikov, ki delujejo v dušnem pastirstvu ali pa se pečajo s poukom in z misijoni. K grški katoliški cerkvi pripada le 57 očetov bazilijancev z okrog 100 brati in kleriki. Na Ogrskem je 3000 redovnikov in 5000 redovnic, torej je v vsej državi 12.139 redovnikov in 24.327 redovnic, vseh skupaj 36.466. r.

Škofijska kronika.

Duhovske spremembe. Knezškofijskima konzistorijalnima svetnikoma sta bila imenovana preč.gosp stolna kanonika † dr. Fran Lampe in dr. Andrej Karlin — Knezškofijskimi duhovnimi svetniki so bili imenovani veleč. g.: Jurij Zorec, župnik na Krki, Simon Žužek, župnik v Vedciah in Anton Koblar, dekan v Kranji. — Podeljene so župnije: Krško veleč. g. Ludoviku Škufca, župniku v Blagovici; Kranj čast gosp. Antonu Koblar, kuratu v prisilni delalnici v Ljubljani, ki je bil hkratu imenovan dekanom kranjske dekanije; Mengeš č. g. Frančišku Kušar, ekspoziču v Begunjah pri Cerknici; Topla Reber (Unterwarmberg) tamošnjemu čast. g. župnemu upravitelju Josipu Erker. — Kanonično vmeščeni so bili veleč. in čč. gg.: Frančišek Kušar na župnijo Mengeš dne 28. avgusta l. 1900.; Anton Koblar na župnijo Kranj dne 15. septembra l. 1900.; Josip Erker na župnijo Topla Reber (Unterwarmberg) dne 17. septembra l. 1900. — V misijonsko kongregacijo svetega Vincencija P. sta bila odpuščena veleč. g. Valent Eržen, k. s. duh. svetnik, podvodija in ekonom v bogoslovnem semenišču („Dan. st. 240) in č. g. Frančišek Birek, stolni vikarij in zakristan v Ljubljani (st. 248). — V red čč. oo cistercijanov je odpuščen veleč. g. Albin Ilovski, župnik v Javoriji pri Litiji (st. 240). — Č. g. dr. Gregorij Pečjak, mestni kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani, je imenovan za veroučitelja na c. kr. II državni gimnaziji v Ljubljani. — Č. g. Ivan Mlakar, kapelan v Postojini, je bil imenovan za veroučitelja na mestnih ljud. šolah v Ljubljani. — V duhovščino ljubljanske škofije so bili sprejeti čč. gg.: dr. Josip Kržišnik, duhovnik lavantinske škofije, ki je bil nameščen kot prvi kapelan v Trnovem pri Ilirski Bistrici; Josip Frjančič, duhovnik misijonske kongregacije svetega Vincencija P., ki je bil nameščen kot kurat na Gočah; Nikolaj Stazinski (P. Konrad) iz minoritskega reda, ki je nameščen kot župni upravitelj na

Čateži pri Trebnjem. — Č. g. Josip Jeršè, kapelan v Ribnici, je sprejet v višje duhovn. izobraževališče pri sv. Avguštinu na Dunaji — Premeščeni so bili č. g. Ivan Sever iz Čemšenika v Crklje pri Krškem; — Tomo Zabukovec s Toplic v Drago; Matija Kastelic, kapelan v Št. Vidu pri Zatičini, kot podvodija in ekonom v bogoslovno semenišče (st. 240); Anton Plešič iz Smledenika v Št. Vid pri Zatičini (st. 240); Adalbert Hybášek iz Zagorija ob Savi v Smledenik (st. 240); Ignacij Nadrah iz Tržiča k sv. Jakubu v Ljubljano (st. 240); Josip Kržišnik iz Črnega Vrha nad Idrijo v Tržič (st. 240); Francišek Indof iz Prečine kot župni upravitelj v Javorije pri Litiji (st. 240); Josip Mensinger z Mirne v Prečino (st. 240); Alojzij Jarec iz Gorij v Železnike (st. 240); Anton Hribar iz Polhovega Gradca kot župni upravitelj na Goro nad Idrijo (popravi na st. 240 tako, da č. g. Vinc. Čibašek ostane v Sp. Idriji) Leonard Zupan iz Planine v Polhov Gradec (st. 240); Ivan Kalan iz Kamenika kot korni vikarij in stolni kapelan v Ljubljano (st. 248); Henrik Povše iz Žužemberka v Kamenik (st. 248); Peter Mohar iz Rovt kot župni upravitelj na Sveto Planino (a ne v Črmošnjica, st. 248); Josip Koblar iz Hrenovic v Ribnico; Adolf Knol z Rake v Hrenovica; Francišek Rebol iz Preddvora v Postojino; Alojzij Podobnik iz Mirne Peči k Sv. Trojici pri Mokronogu; Ivan Kramar od Sv. Trojice pri Mokronogu v Mirno Peč; Josip Plantarič iz Vodice v Kranj; Viljem Paulus iz Šmarija v Vodice; Ivan Baloh iz Kostanjevice v Šmarije; Ivan Godec iz Kranjske Gore kot korni vikarij in stolni kapelan v Ljubljano; Ivan Zavrbi iz Hinj v Žužemberk; Alojzij Rudolf iz Trnovega pri Ilirski Bistrici kot ekspozit v Begunje pri Cerknici; Josip Perc iz Podzemlja v Veliko Dóline. — Č. o. Rajmunda Kubinek je namestil nemški viteški red kot kapelana v Podzemlju. — Na novo so bili nameščeni kot kapelani č. g. semeniški duhovniki: Ivan Barle v Kranjski Gori; Peter Janec na Toplicah; Josip Očepek v Čemšeniku; Matej Sušnik v Selicah; Štefan Trškau v Šempetru pri Novem Mestu (st. 248); Fr. Zorko v Št. Jerneji. — Novomašniki č. g.: Ivan Bešter v Kostanjevici; Karol Čerin v Zagoriji ob Savi (st. 240); Anton Čop v Preddvoru; Karol Gnidovec v Gradu (st. 240); Francišek Kralj v Loškem Potoku; Evgen Legat v Planini pri Cerknici (a ne v Žužemberku, st. 248); Francišek Ks. Majdič na Mirni; Jakob Ogrizek v Hinjah (st. 240) ni prav bilo: v Planini); Josip Pravhar na Raki; Josip Sever v Črnem Vrhu nad Idrijo; Anton Skubic v Cerknici; Valentin Zabret v Gorijah (st. 240). Stalni pokojje dovoljen veleč. gg.: Karolu Hofer, župniku na Čateži pri Trebnjem in Ignaciju Ključevšek, župniku v Šmihelu pri Žužemberku. — Umrli so preč. veleč. in č. g.: Rok Merčun, katehet na ljublj. mestnih ljudskih šolah, dne 23. julija l. 1900. (st. 248); Anton Lenasi, vpokojeni župnik ibanskiv Kameniku, dne 8. septembra l. 1900; Lovro Tič, ekspozit v Harijah, dne 15. septembra l. 1900. (st. 304); Francišek Zakrajšek, župnik v Dragi (Suchen), dne 20. septembra l. 1900; dr. Ivan Juvan, gojenec Germaniku v Rimu, dne 21. septembra l. 1900. v Šmartinem pod Šmarino Goro (st. 312); dr. Francišek Lampe, stolni ka-

nonik, profesor bogoslovija, vodija „Marijanišču“ i. dr. v Ljubliani, dne 24. septembra l. 1900. (st. 311). Priporočajo se v molitev častitim gospodom duhovnim sobratom — V knežškofijsko bogoslovno semenišče so sprejeti naslednji gospodje: Bartel Bertold iz Grma, župnija Podgrad na Dol; Cankar Karol z Vrhniko; Dežman Ivan z Lancovega pri Radoljici; Hribar Ivan iz Mengeša; Jeglič Ivan iz Podtabra pri Podbrezjah; Kajdiž Valent iz Žirovnice, župnija Breznica; Kovič Jernej iz Osredkov, župnija Sv. Helena; Kreč Anton iz Trzina pri Mengeši; Lovšin Ivan iz Hrovače pri Ribnici; Perko Ivan iz Srednje Vasi pri Poljanah nad Loko; Perc Alojzij iz Koflern pri Stari Cerkvi na Kočevskem; Podbevšek Jernej iz Sp. Palovič pri Vranji Peči; Rataj Ivan iz Mačkovca, župnija Šempeter pri Novem Mestu; Sušelj Matej iz Buj pri Košani; Šali Karol iz Prečine; Vilfan Francišek iz Žabnice pri Škofiji Loki; Zajec Francišek iz Žimanic pri Sodražici; Zajec Pavel iz Žimanic pri Sodražici; Zorko Anton iz Novega Mesta; Zupančič Ivan iz Otavca pri Črnomlju; Žnidaršič Anton s Ceste pri Dobropoljah; Žust Ignacij iz Jazbine pri Poljanah nad Loko. — V knežšk. deško semenišče „Alojzijevišče“ so sprejeti za šolsko leto 1900/1901 naslednji doseđanji gojenci: Osmošolci: Dolinar Josip iz Crkelj; Kralj Alojzij iz Višnje Gore; Kurent Alojzij iz Višnje Gore; Prijatelj Vladimir iz Novega Mesta; Štrubelj Ivan s Police. Sedmošolci: Ažman Ciril iz Št. Jurija pod Kumom; Ciber Jakob z Iga; Drnovšek Ivan iz Zagorija; Golè Anton iz Dobrnica; Jerè Francišek iz Lipoglavega; Kogovšek Ivan iz Št. Vida pri Ljubljani; Urbas Ivan z Blok; Volk Josip iz Trnovega pri Ilirski Bistrici; Zorko Francišek z Vač. Šestošolci: Bajuk Marko iz Metlike; Bešter Lovro iz Ovsiš; Brecljnik Alojzij iz Št. Vida pri Ljubljani; Burgar Anton iz Ribnice; Govekar Francišek iz Smledenika; Kadunec Francišek iz Šmarija; Kepec Ivan iz Crkelj; Kulovec Erancišek s Toplic; Lovšin Ivan iz Ribnice; Pirec Ignacij iz Ajdovica; Škrbec Anton iz Starega Trga pri Loži; Uršič Francišek iz Št. Vida pri Vipavi; Zupančič Valent iz Most pri Ljubljani. Petošolci: Adlešič Jurij iz Adlešičev; Božič Bogomir iz Idrije; Bukovič Anton iz Vipave; Debevec Ivan iz Begunj pri Cerknici; Dobravec Francišek iz Radoljice; Gorijanec Martin iz Postojine; Jerman Jakob iz Črnomlja; Kovač Ivan iz Postojine; Miklavčič Francišek iz Poljan pri Loki; Pečarič Francišek iz Metlike; Prebil Andrej iz Horjula; Primar Ivan iz Polja; Trdan Francišek iz Ribnice; Vodopivec Ivan iz Crkelj pri Krškem. Četrtošolci: Bradač Francišek iz Žužemberka; Brlec Francišek s Sel pri Kameniku; Koptar; Andrej iz Komende; Omahna Jakob s Svete Gore Štrancar Alojzij s Planine pri Vipavi; Zupanec Andrej s Krke; Žitko Leopold iz Postojine. — Na novo so sprejeti: Četrtošolci: Cankar Izidor iz Gibarca; Tomšič Francišek iz Trnovega pri Ilir. Bistrici. Tretješolci: Andoljšek Ivan iz Sodražice; Drešar Ivan iz Komende; Hladnik Francišek iz Idrije; Kurent Filip iz Hrastnika; Lunder Alojzij z Vel. Poljan; Mehlè Anton iz Višnje Gore; Nastran Francišek iz Vodice; Rupnik Karol iz Črnega Vrha; Šilec Jakob z Vel. Poljan. — Knežškofijski ordinarijat ljubljanski, dne 1. oktobra 1900.

„Ljubljanski škofijski list“ 1900 — št. V. in Ured.